

Inrichtingsmaatregelen Schoterveld

4 april 2022

4 april 2022
versie 4

Pim Godschalk MSc.

Dijkgraaf 25
6671 GN Zetten
06 26 810 089
info@deinterimecoloog.nl

Staatsbosbeheer

t.a.v. H. Bergman
Postbus 2
3800 AA Amersfoort

notitie Schoterveld

Aanleiding en doel

Staatsbosbeheer is voornemens om diverse inrichtingsmaatregelen te nemen bij het Schoterveld in de gemeente Noordoostpolder. Deze maatregelen hangen samen met:

- Het huidige gebruik van de Schoterplas als zandwinningslocatie (op beperkte schaal). Deze winning wordt over enkele jaren afgerond, waarna de locatie wordt 'opgeleverd' als natuurgebied.
- De ontwikkeling en uitbreiding van het naastgelegen recreatieterrein (vakantiepark Eigen Wijze).

Uit een eerder uitgevoerde quickscan is gebleken dat in het gebied diverse beschermde soorten voorkomen:

- Ringslang
- Rugstreeppad
- Noordse winterjuffer
- Waterspitsmuis
- Kleine marterachtigen

De locatie is gelegen in de Noordoostpolder nabij Bant, zie figuur 1.

Figuur 1. Ligging globale plangebied (rood omlijnd). Bron ondergrond: Google Maps.

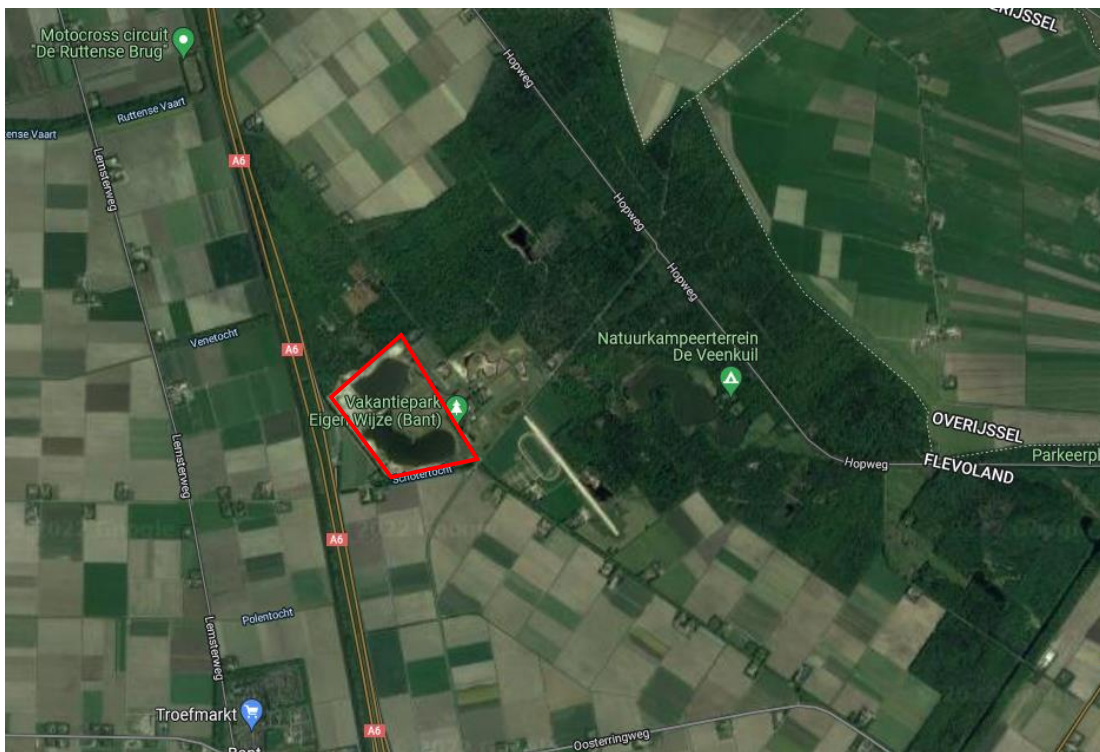
notitie Schoterveld

In deze notitie wordt omschreven hoe de uitbreiding van het recreatiepark eruit ziet en welke inrichtingsmaatregelen ten gunste van natuur zijn of nog worden genomen in het gebied. Vervolgens wordt per beschermde soort aangegeven of de maatregelen het leefgebied voldoende behouden of versterken (als er al sprake is van aantasting). Het doel van deze notitie is om het bevoegd gezag inzicht te geven in de wijze waarop met beschermde en algemene natuurwaarden wordt omgegaan, ten einde een win-win situatie te creëren.

Om de maatregelen en locatie te bekijken is een veldbezoek uitgevoerd op 21 februari 2022 in bijzijn van de boswachter van Staatsbosbeheer, die uitleg heeft gegeven over het gebied en de maatregelen.

Beknopte gebiedsomschrijving

Het Schoterveld ligt aan de zuidwestkant van het Kuinderbos en heeft een zandige ondergrond. De zandafzettingen zijn tientallen meters dik, een reden waarom de locatie als zandwinning in gebruik is. De scheiding met de kleipolders en akkers van de Noordoostpolder is scherp, enkele tientallen meters ten zuiden beginnen de uitgestrekte akkervelden (zie figuur 2). Het Kuinderbos is gelegen op zowel zand-, klei- als veengrond wat een van de redenen is van de grote diversiteit aan natuurwaarden die hier te vinden is. Tegelijk is er voor veel van deze soorten geen of nauwelijks geschikt leefgebied te vinden buiten het Kuinderbos/Schoterveld, vanwege de uitgestrektheid en het ontbreken van beschutting in de omringende polders.

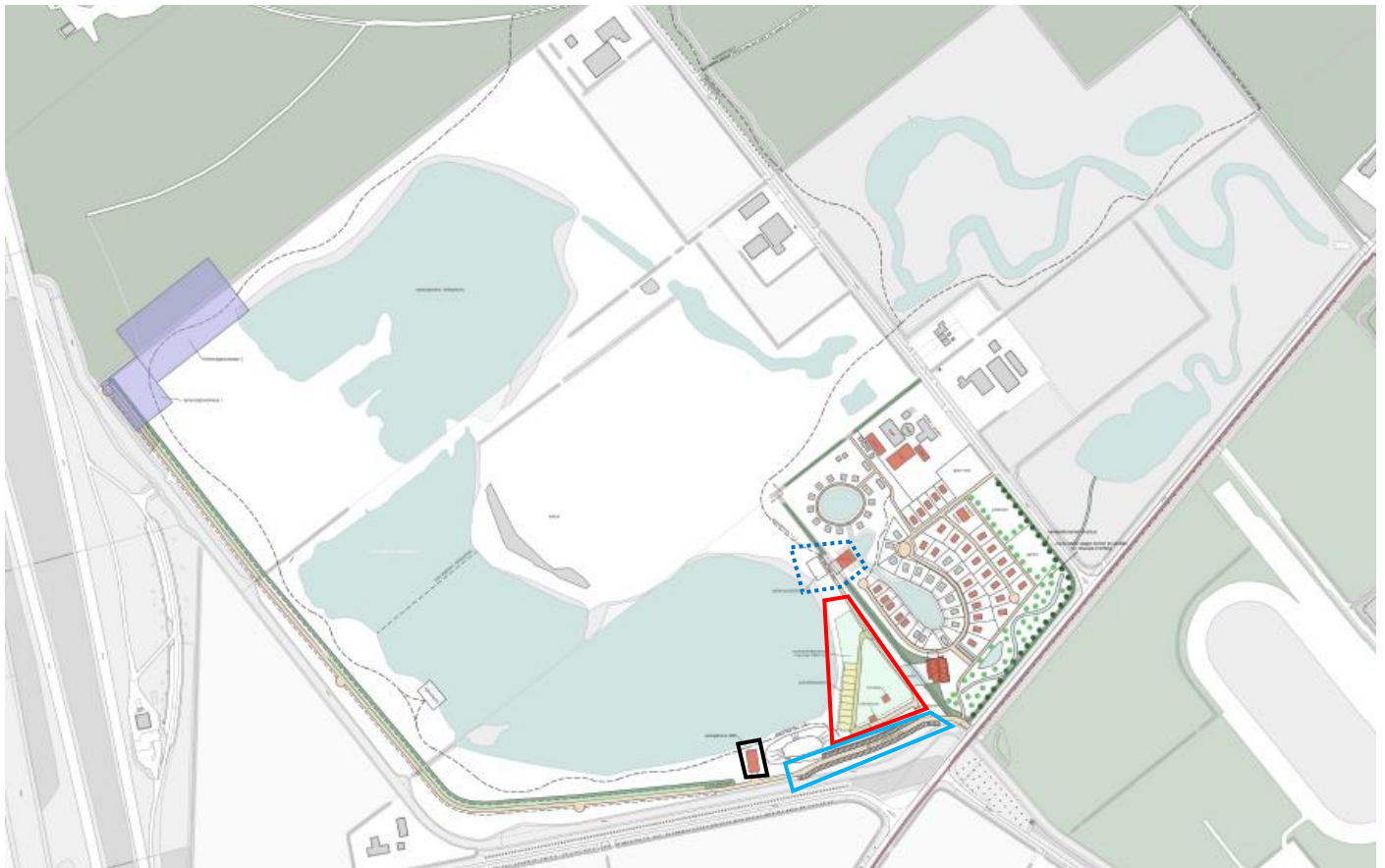

Figuur 2. Ligging plangebied (rood omlijnd) ten opzichte van de omgeving. Ten westen en zuiden liggen de kleipolders en akkers van de Noordoostpolder, ten oosten het Kuinderbos dat naast zandige ondergronden ook deels op klei ligt en richting de provinciegrens met Overijssel overgaat in een venige bodem. Bron ondergrond: Google Maps.

notitie Schoterveld

Uitbreiding recreatiepark

In figuur 3 is een tekening opgenomen van de werkzaamheden uitbreiding recreatiepark waardoor een bestemmingswijziging nodig is en die gelegen zijn in het Schoterveld. Het betreft het realiseren van een kleine horeca gelegenheid voor daggasten/recreanten, een camperplaats waarbij tevens een hooikap (bedrijfsondersteunend gebouwtje voor het recreatiepark) en klein WC gebouw worden aangelegd, parkeerplaatsen en een beheergebouw voor Staatsbosbeheer voor de opslag van materialen. Een waterspeelplaats nabij de daghoreca is deels gerealiseerd (de palen die ingegraven moeten worden zijn reeds geplaatst in januari 2022, zodat er geen graafwerk na 15 maart meer nodig is). De overige onderdelen zijn nog niet gerealiseerd.

Figuur 3. Overzicht gebied. De werkzaamheden die zijn voorgenomen zijn het realiseren van camperplaatsen aan de waterkant, hooikap en klein WC gebouw (rood omlijnd), parkeerplaatsen (blauw omlijnd) en een beheergebouwtje voor Staatsbosbeheer (zwart omlijnd). Verder wordt een klein gebouwtje gerealiseerd voor horeca nabij een recent gedeeltelijk aangelegde waterspeelplaats (donkerblauw gestreept).

De camperplaatsen zijn gesitueerd op een locatie waar nu een droge zandvlakte aanwezig is. Ten tijde van het veldbezoek (half februari 2022) was de locatie nat door zware regenval, maar de aanwezige vegetatie laat duidelijk zien dat dit het grootste deel van het jaar een erg droge locatie is. Deze locatie is niet geschikt voor de beschermde soorten die hier in de omgeving voorkomen, door het ontbreken van voldoende beschutting. De ringslang of kleine marterachtigen zullen geen of hooguit incidenteel passerend gebruik maken van dit stuk.

notitie Schoterveld

De parkeerplaatsen zijn gesitueerd op een locatie waar reeds puinverharding/steenslag aanwezig is langs de aanwezige werkweg voor de zandwinning. Het beheergebouw is eveneens gepland op een locatie waar al verharding aanwezig is. Ook deze locaties zijn ongeschikt voor beschermde soorten. De (half)verharding is bijvoorbeeld veel te grof voor de rugstreeppad om zich in te kunnen graven.

Locatie voor camperplaatsen. Zichtbaar zijn de korte vegetatie en afgekalvde waterkant zonder oeverbegroeiing.

Uitgevoerde natuurmaatregelen

Er zijn al diverse inrichtingsmaatregelen getroffen ter compensatie van eventueel leefgebied. Voor de benodigde bestemmingswijziging is een actuele beoordeling nodig of de genomen maatregelen voldoende zijn om eventueel verlies van leefgebied te compenseren. De maatregel worden hieronder per stuk kort toegelicht. Tevens wordt beschreven of de technische uitvoering goed is. Bij de daarna volgende soortbeschrijvingen hoeft dit dan niet telkens weer opnieuw te gebeuren.

a. Faunapassages

Er zijn twee faunapassages gerealiseerd onder de Schoterweg door. Deze zijn gemaakt van betonnen elementen met kleine openingen daarin. Hierdoor valt er daglicht in de passage zelf. Hierdoor is de passage voor meer soorten geschikt/aantrekkelijk. De geleiding is tevens goed uitgevoerd: er is hekwerk geplaatst met een voldoende kleine maaswijdte zodat kleine marters er niet doorheen kunnen. Het amfibieënscherm dat tegen het hek aan is geplaatst is voldoende ingegraven. Alle zoogdieren, reptielen en amfibieën die tegen dit scherm aankomen tijdens hun verplaatsingen, worden zo geleid naar de betonnen passage onder de weg door. De passages zijn daarmee technisch goed uitgevoerd en zijn bovendien op logische plekken aangelegd, waar een beek/watergang de weg kruist. Deze wateren worden begeleid door struiken en bomen zodat het een logische migratieroute is voor dieren (voor ringslang en marters is dit effect groter dan voor de rugstreeppad). Bovendien is de Schoterweg een rechte, doorgaande weg, waar het autoverkeer naar verwachting 60-80 km per uur rijdt. Het risico op aanrijdingen is dus groot, en in met name het voorjaar tot de herfst is een grotere drukte te verwachten door (dag)recreanten. (<https://www.destentor.nl/flevoland/hulp-voor-overstekende-ringslang-in-kuinderbos-bij-bant>) Het aantal verkeersslachtoffers bedraagt naar schatting 130-150 dieren per jaar op deze weg, en circa 300 voor het gehele Kuinderbos (mond. Meded. SBB). De passages bieden daarmee meerwaarde.

notitie Schoterveld

Faunapassage nabij entree recreatieterrein.

Aansluiting op watergang, struweel en rietkragen. Rechts (niet in beeld) ligt de grote zandwinplas.

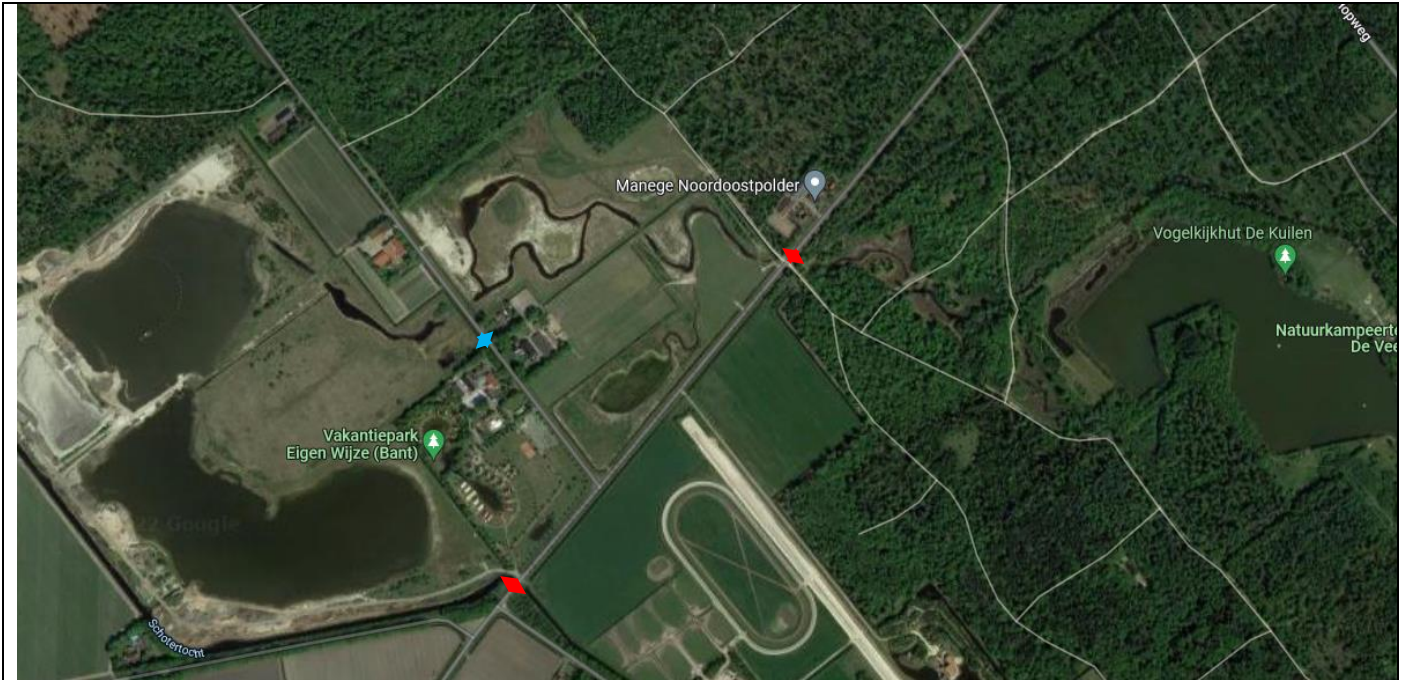

Tweede faunapassage, iets noordelijker gelegen.

Aansluiting op de omgeving

notitie Schoterveld

Locatie aangelegde faunapassages (rood). De passages liggen nabij waterlopen die de grotere plassen in het gebied met elkaar verbinden en liggen zodoende op logische plaatsen waar trek en verplaatsingen van dieren zijn te verwachten. De noordelijke passage is in 2019 aangelegd, de zuidelijke begin 2022. Een al langer bestaande passage is blauw weergegeven en biedt een veilige passage van het Schoterpad.

b. Winterbiotoop ringslang

Om een extra locatie te maken die geschikt is als winterbiotoop voor de ringslang, is door Staatsbosbeheer allereerst gezocht naar een manier die bewezen effectief is. Goede voorbeelden van winterverblijven zijn echter maar schaars aanwezig. Algemeen bekend is dat de Diemerzeedijk bij Amsterdam (een dijk bedekt met basaltblokken waar ruimtes tussen blijven) een veel gebruikt winterbiotoop is. Daarom is ervoor gekozen om een stukje basaltdijk na te bootsen (zie onderstaande foto's). De stenen liggen op een talud, boven de waterlijn/vorstgrens, en zijn georiënteerd op het zuidoosten. Rondom zijn tevens tientallen boomstronken geplaatst voor extra variatie. Bij het plaatsen is gezorgd dat er ruimtes onder de stobben zijn gebleven. De ligging is midden in het Schoterveld, met rondom de zandwinningslocatie en verder vooral hoog opgaand gras met weinig structuren zoals struwelen of dergelijke daarin. Het winterverblijf is technisch goed aangelegd en ligt op een locatie waar nog niet direct een winterverblijf aanwezig is (wel een broeihoop in de omgeving).

De ringslang wordt al waargenomen in het Schoterveld, al is de belangrijkste aanwezigheid in het Kuinderbos. De bestaande faunapassage bij het Schoterpad draagt bij aan de mogelijkheden voor ringslang om vanuit de 'bronpopulatie' in het Kuinderbos ook het Schoterveld steeds meer te koloniseren en gebruik te maken van het winterverblijf.

Het stukje winterbiotoop zou ook gebruikt kunnen worden door de rugstreeppad als zomerdagverblijf of winterverblijf, en door kleine marterachtigen. Daarmee voegt dit echt waarde toe aan het terrein.

notitie Schoterveld

	
Stukje 'dijk' nagebouwd, eveneens voorzien van boomstronken rondom voor extra variatie.	Globale locatie maatregel

Figuur 3. Belangrijke delen van het leefgebied van de Noordse winterjuffer nabij het plangebied. Oranje omlijnd: voortplantingswateren. Rood omlijnd: verbost overwinteringsbiotoop waar bomen zijn verwijderd. Blauw omlijnd: geplagd en locatie voor heideaanplant.

c. Herstel overwinteringsgebied Noordse winterjuffer

In het Kuinderbos bevindt zich voortplantingsbiotoop van de Noordse winterjuffer (zie figuur 3). Deze bijzondere winterjuffer overwintert eveneens in het gebied, waarbij vooral beschutte heideterreinen worden gebruikt waar ook pollen pijpenstrootje groeien (www.vlindernet.nl). Het winterbiotoop mag echter niet te bebost raken.

notitie Schoterveld

Ten noordwesten van het plangebied ligt een dergelijk terrein, waar echter sprake is van vergaand opschot van bomen. Uit jaarlijkse tellingen van een vrijwilliger die zeer goed bekend is met deze soort, blijkt dat het aantal overwinterende winterjuffers langzaam afneemt. Daarom zijn twee maatregelen genomen om het biotoop te verbeteren:

- Een groot aantal bomen is gekapt om meer openheid te creëren en de vegetatiesuccessie terug te zetten (zie foto rechtsonder, de bomen zijn inmiddels weggesleept (voor 15 maart en na controle op afwezigheid van Noordse winterjuffers)
- Een deel is geplagd en wordt komend najaar aangeplant met heideplanten, om zo weer een stuk heide terug te krijgen, die door de verbossing deels verloren is gegaan (zie linksonder).

	
Geplagd terrein, in het najaar van 2021 wordt hier struikheide aangeplant	Verboste heide en pijpenstrootje veld, diverse bomen zijn omgezaagd en worden nog weggesleept, om voldoende openheid te creëren

Door deze maatregelen is de verwachting dat het potentieel voor overwintering van Noordse winterjuffer weer flink omhoog gaat. Op langere termijn blijft onderhoud van de terreinen nodig om de gebieden geschikt te houden.

d. Kleine marterachtigen

Nabij het overwinteringsbiotoop voor de ringslang die is aangelegd, is ook een grote takkenhoop gecreëerd als tijdelijke of permanente verblijfplaats voor kleine marterachtigen. Deze hoop ligt in een grotendeels grassig gebied met weinig andere schuilplaatsen en biedt daarom meerwaarde. Daarnaast zijn verspreid in het gebied oude betonnen duikers neergelegd die aan beide zijden zijn voorzien van een houten afsluiting met een opening erin (voldoende voor kleine marters). Deze duikers kunnen ook dienst doen als schuilplaats of verblijfplaats. Marters zijn erg nieuwsgierig en worden aangetrokken door dit soort openingen, die ze dan graag verkennen. De kans dat de dieren deze schuilplaatsen leren kennen en gebruiken is daarom groot.

De faunapassages die nu in het gebied liggen (zie onder a.) vormen een netwerk tezamen met andere maatregelen in de omgeving om verkeersslachtoffers te minimaliseren. Langs de vlakbij gelegen A6 zijn ook faunawerende rasters aanwezig, ook voor de soms passerende otter in dit gebied. Elke passage die erbij komt, draagt bij aan steeds betere mogelijkheden voor marterachtigen om zich veilig door de Noordoostpolder te verplaatsen.

notitie Schoterveld

	
Takkenhoop als schuilplaats voor kleine marterachtigen	Globale locatie takkenhoop
	
Marterbuis van oude betonnen duiker	Detail

e. Landschapswal

Tot slot wordt een landschapswal aangelegd, die grotendeels wordt beplant met inheemse struiken. Dit is om meer beschutting te creëren in het gebied, het geluid van de nabijgelegen A6 te dempen en het vormt tevens onderdeel van een wandelroute rondom het gebied. Een gedeelte van de wal wordt ingericht voor insecten: hier worden geen struiken aangeplant en wordt tevens wat puin/repac toegepast in de bovenlaag. Hierdoor ontstaat een geschikt biotoop voor diverse solitaire bijensoorten. De landschapswal wordt afgerond nadat de zandwinning wordt gestopt (dit is ongeveer over twee jaar). Op dit moment is de wal al gedeeltelijk gerealiseerd en is aangeplant in een 'vlekkenpatroon'. Struikgroepen met besdragende soorten worden afgewisseld met kruidenrijke begroeiingen. Hierdoor ontstaat meer diversiteit en een geschikt biotoop voor bijvoorbeeld muizen (en daarmee worden weer kleine marterachtigen aangetrokken). De beschutting van de landschapswal biedt mogelijk ook foerageergebied voor bijvoorbeeld de Noordse winterjuffer.

notitie Schoterveld

Locatie te realiseren landschapswal

f. Overige

Sommige maatregelen in het gebied zijn al iets langer geleden genomen, maar dragen wel bij aan de diversiteit aan natuurmaatregelen in het geheel. Dit betreft een oeverwaluwand die aan de plas is gesitueerd (geen foto beschikbaar), en een poel voor de rugstreeppad. De poel wordt door SBB onderhouden, afgelopen winter is een deel van de rietvegetatie verwijderd zodat de poel voldoende open blijft.

Poel voor de rugstreeppad in het gebied

Locatie poel voor rugstreeppad (rood) en oeverwaluwand (blauw)

Ringslang

Aanwezigheid

De ringslang komt in het Kuinderbos en Schoterveld algemeen voor. Dit is mede te danken aan een groep enthousiaste vrijwilligers die jaarlijks, in samenwerking met SBB, vijftien broeihopen onderhouden. Hierbij worden jaarlijks circa 6000 eischalen aangetroffen (gegevens SBB). De ringslang weet de broeihopen dus goed te vinden. Bekende overwinteringsplaatsen zijn onder andere nabij de Kuinderplas (hier zijn stobbenbulten aangelegd, afgedekt met grond) en bij een oud depot van de Rijksdienst IJsselmeerpolders waar veel puin in de grond zit (hierdoor zijn ook veel holten aanwezig).

notitie Schoterveld

Effect werkzaamheden

De werkzaamheden hebben geen direct negatief effect op de ringslang. Er liggen namelijk geen broeihopen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Wel zijn er maatregelen getroffen die gunstig zijn voor de ringslang, namelijk de realisatie van een overwinteringsplaats en de realisatie van twee faunapassages onder de Schoterweg door. Deze weg is met name in het zomer/-toeristenseizoen, wanneer de verkeersdruk hoger is, een potentieel gevaar voor de ringslang.

Conclusie

De werkzaamheden hebben geen negatief effect op de ringslang, omdat er niet gewerkt wordt in waardevol biotoop of bij broeihopen. De genomen inrichtingsmaatregelen hebben een positief effect op het leefgebied (extra overwinteringslocatie en potentieel minder verkeersslachtoffers door aanleg twee faunapassages). Per saldo profiteert de ringslang dus van het planvoornemen.

Rugstreeppad

Aanwezigheid

De rugstreeppad komt in het gebied voor en komt daarnaast ook in de omringende polders voor. Er ligt al langere tijd een poel voor de rugstreeppad in het gebied die regelmatig wordt beheerd zodat deze voldoende open blijft.

Effect werkzaamheden

De werkzaamheden hebben geen negatief effect op voortplantingslocaties. Er wordt namelijk niet in de poel gewerkt. De grote zandwinplas is niet geschikt als voortplantingsbiotoop door de windwerking en aanwezigheid van vis (predatie op larven). De aanleg van de camperplaatsen en bijbehorende faciliteiten vinden plaats op vlakke delen waar geen vergraafbaar zand aanwezig is (of doordat een vegetatiezone aanwezig is, of doordat halfverharding aanwezig is). Er vinden dus geen werkzaamheden plaats in essentieel landbiotoop.

De faunapassages hebben tevens een klein positief effect op de rugstreeppad. Echter, doordat de rugstreeppad minder aan water gebonden is (de faunapassages liggen bij watergangen die de weg kruisen), zal de soort zich meer diffuus door het gebied heen begeven en dus vaker de weg oversteken buiten de faunapassages om. Wel gebeurt dit vrijwel uitsluitend 's nachts.

Conclusie

De winterverblijfplaats van ringslang is potentieel ook geschikt voor de rugstreeppad. Door de aanwezigheid van veel los zand zijn er van nature al veel winterverblijfplaatsen voor de rugstreeppad beschikbaar. Ook rondom en op het recreatieterrein zijn veel mogelijkheden, bijvoorbeeld onder de glamping tenten of huisjes. Het leefgebied van de rugstreeppad wordt niet aangetast, wel zorgt het planvoornemen voor extra variatie in biotoop. Per saldo heeft het planvoornemen een licht positief effect op de rugstreeppad.

Noordse winterjuffer

Aanwezigheid

De Noordse winterjuffer komt in aangrenzende heidevelden / gebiedjes met pijpenstrootje voor. Hier overwintert de soort. Enkele plassen in de omgeving zijn voortplantingsbiotoop.

notitie Schoterveld

Effect werkzaamheden

De werkzaamheden hebben geen negatief effect op voortplantingslocaties of overwinteringslocaties. Wel zijn er maatregelen genomen / in uitvoer om het overwinteringsbiotoop te behouden. In de directe omgeving is heide aanwezig die langzaam aan het dichtgroeien was door bos. Uit langjarige tellingen van een vrijwilliger bleek dat hierdoor het aantal winterjuffers langzaam aan het afnemen was. Het bos is hier weer meer opengekapt en ook is een deel afgeplagd en worden hier in 2022 nieuwe heideplanten aangeplant. Zo wordt de successie teruggezet en kan er weer voor vele jaren een geschikt overwinteringsbiotoop aanwezig zijn.

Conclusie

De werkzaamheden hebben geen overlap met het leefgebied van de Noordse winterjuffer en hebben dus ook geen negatieve effecten. Er zijn maatregelen genomen om bestaand overwinteringsbiotoop weer te verbeteren en terug te zetten in de successie. Per saldo heeft het planvoornemen een positief effect op de Noordse winterjuffer.

Kleine marters

Aanwezigheid

De bunzing, wezel en hermelijn komen in het gebied voor. Goede gegevens over verspreiding en aantallen zijn niet beschikbaar door de verborgen levenswijze van deze soorten. Ze hebben behoefte aan voldoende beschutting, omdat de dieren zelf kwetsbaar zijn voor predatie. Grote, open vlaktes worden dan ook nauwelijks gebruikt door deze soorten. Voor wezel is de aanwezigheid van woelmuizen ook van belang.

Effect werkzaamheden

De werkzaamheden vinden plaats op open, vlak terrein met weinig tot geen beschutting. Deze terreinen zijn nauwelijks van betekenis voor kleine marterachtigen. Op het vlakke deel waar de camperplaatsen komen, zijn ook geen muizenholletjes waargenomen. Hier is dus geen voedsel beschikbaar voor bijvoorbeeld de wezel. Tegelijk zijn er wel maatregelen genomen die een positieve bijdrage leveren aan het leefgebied van deze soorten. Zo is er een takkenhoop aangelegd als schuilplaats, en zijn er faunapassages aangelegd zodat de dieren veiliger de weg kunnen oversteken. Dit is niet onbelangrijk, aangezien een aanzienlijk deel van de waarnemingen in de NDFF in dit gebied, afkomstig zijn van verkeersslachtoffers. Tot slot zijn in het Schoterveld diverse marterbuizen geplaatst (zie bij maatregelen eerder in deze notitie), die juist de open grassige delen meer geschikt maken voor marterachtigen.

Conclusie

De werkzaamheden hebben geen negatief effect op verblijfplaatsen of essentieel leefgebied van kleine marterachtigen. De genomen inrichtingsmaatregelen hebben wel een positief effect op het leefgebied door het bieden van extra schuilplaatsen (takkenhoop, winterbiotoop ringslang, betonnen duikers als marterbuizen), aanleg faunapassages en een landschapswal met aanplant (toekomstige maatregel), waardoor een lange beschutte strook ontstaat waarlangs kleine marters zich kunnen verplaatsen. Per saldo heeft het planvoornemen een licht positief effect op kleine marterachtigen.

Waterspitsmuis

Aanwezigheid en biotoopeisen

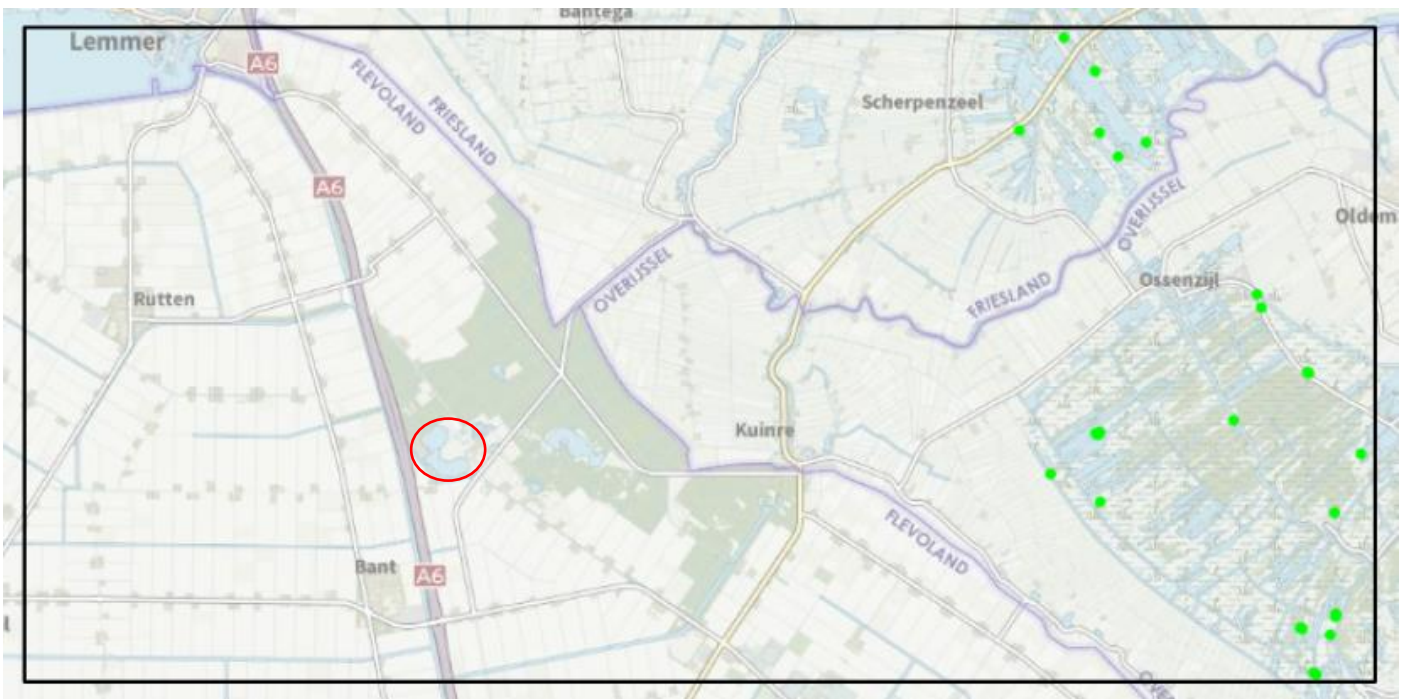
De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snel stromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. Het voedsel van de waterspitsmuis bestaat

notitie Schoterveld

uit prooidieren die hij zowel op het land als in het water vangt. Zijn voedsel bestaat voornamelijk uit insecten en andere ongewervelden zoals kreeftachtigen, waterslakken, kevers, schietmotten, vliesvleugeligen, larven en wormen (www.zoogdiervereniging.nl).

De waterspitsmuis is in de afgelopen dertien jaar slechts eenmaal waargenomen (levend exemplaar) in de omgeving. De Noordoostpolder is ongeschikt als leefgebied voor de waterspitsmuis door het sterk gecultiveerde karakter en binnen het akkerland ontbrekende flauwe oevers. De dichtstbijzijnde populaties bevinden zich ten oosten van het Kuinderbos in de venige gebieden in Overijssel (De Wieden/Weerribben)(zie figuur 4). Het Kuinderbos zelf is door de dichte begroeiing niet geschikt als leefgebied. Tussen het plangebied en bronpopulaties bevindt zich dus ongeschikt leefgebied.

In het plangebied zelf is slechts marginaal geschikt habitat beschikbaar. De oevers nabij de camperplaatsen zijn kaal en kalven af door de windwerking, zodat deze ongeschikt zijn. Andere delen rondom de grote zandwinplas zijn maar marginaal geschikt door de aanwezigheid van rietoevers (vaak zo dicht dat er geen emerse en submerse vegetatie tussen aanwezig is) of juist relatief korte begroeiing of kale, afgekalfde oevers. Van rijk begroeide oevers met moerassige omstandigheden is geen sprake.

Figuur 4. Waarnemingen van Waterspitsmuis (groene stippen) in de omgeving van het gebied (rood omlijnd) in de afgelopen tien jaar. De voorkeur van de soort voor venige, moerassige gebieden is duidelijk zichtbaar. Bron data: NDFF.

notitie Schoterveld

Resultaten eDNA onderzoek

Op 25 maart 2022 zijn rondom de Schoterplas 3 watermonsters en 1 bodemonster verzameld voor eDNA analyse. De exacte locatie en werkwijze (protocol) zijn opgenomen in de bijlage. Uit de analyse van Datura (zie onderstaande tabel) blijkt dat DNA van de waterspitsmuis niet in de monsters aanwezig is. De aanwezigheid van waterspitsmuis in het plangebied is daarmee met zekerheid uit te sluiten.

Sample nr.	Type	Resultaat waterspitsmuis
61095	Bodem	0/12
26099	Water	0/12
25909	Water	0/12
25921	Water	0/12

Effect werkzaamheden

Op de marginaal geschikte locaties wordt niet gewerkt in de oeverzone (0-5 meter vanaf de waterlijn) zodat de werkzaamheden niet overlappen met eventueel leefgebied van de waterspitsmuis. Bovendien is de waterspitsmuis niet aangetroffen bij het eDNA onderzoek, zodat negatieve effecten zijn uit te sluiten.

Conclusie

De conclusie is dat de werkzaamheden niet overlappen met het marginaal geschikte leefgebied van de waterspitsmuis en dat negatieve effecten op deze soort daarom zijn uitgesloten. Vanwege de aanwezigheid van ongeschikt biotoop rondom het Schoterveld wordt tevens niet verwacht dat de waterspitsmuis vanuit andere gebieden het plangebied kan bereiken.

De inrichtingsmaatregelen hebben geen positieve of negatieve effecten op de waterspitsmuis.

Insecten algemeen

Aanwezigheid

Omdat in deze paragraaf insecten in het algemeen worden behandeld, is aanwezigheid niet omschreven.

Effect werkzaamheden

De werkzaamheden vinden plaats op locaties met weinig of geen waarde voor insecten, zoals vlak, droog grasland op zandige ondergrond. Er worden wel allerlei maatregelen genomen om het leefgebied te verbeteren, zoals het herstel van het winterbiotoop van de Noordse winterjuffer en het realiseren van een gevarieerde landschapswal, met noord-zuid gradiënten en diverse beplantingen. Hierdoor wordt het gebied in brede zin meer gevarieerd en is er dus ruimte voor meer verschillende soorten insecten.

Conclusie

De werkzaamheden leiden op kleine schaal mogelijk tot verlies van weinig waardevol biotoop. Door het aanleggen van een gevarieerde landschapswal worden echter veel verschillende soorten biotopen juist toegevoegd aan het gebied. Per saldo heeft het planvoornemen een licht positief effect op insecten in brede zin en daarmee ook op soortgroepen die daarvan afhankelijk zijn (zoals vogels).

notitie Schoterveld

Eindconclusie Wet natuurbescherming

Op basis van het voorgaande wordt geconcludeerd dat de werkzaamheden geen negatieve effecten op beschermde soorten hebben. De genomen inrichtingsmaatregelen dragen op soortniveau en in brede zin bij aan een hogere biodiversiteit en een gevarieerder leefgebied voor allerlei soorten dieren en insecten. Het netto effect van de werkzaamheden is positief.

Het gewijzigde bestemmingsplan is dan ook uitvoerbaar in het kader van de Wet natuurbescherming.

Toetsing NNN

Het plangebied ligt gedeeltelijk in het NNN. Daarom wordt beknopt getoetst of de werkzaamheden leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke en kenmerkende waarden van het NNN. In de provincie Flevoland zijn deze waarden per aangewezen gebied duidelijk omschreven en te vinden op <https://www.flevoland.nl/wat-doen-we/natuur/natuurnetwerk-nederland>. De ligging van het plangebied ten opzichte van het NNN is weergegeven in figuur 5.

Figuur 5. Ligging plangebied (rood omlijnd) ten opzichte van het NNN (groene vlak). Ten westen van de A6 loopt een ecologische verbindingzone.

Provinciaal beleid

De provincie Flevoland heeft duidelijke informatie beschikbaar over het NNN (voorheen EHS) en hoe getoetst moet worden aan ontwikkelingen binnen het NNN. Hiervoor is het document 'Spelregels EHS Flevoland' opgesteld. Hierin is het volgende opgenomen:

notitie Schoterveld

De provincie Flevoland wil natuur beschermen en ontwikkelen, maar ook ruimte hebben om andere maatschappelijke ontwikkelingen zoals woningbouw en recreatie optimaal vorm te geven. De EHS kent een “nee, tenzij” beginsel: ontwikkelingen in en nabij de EHS mogen geen significant negatieve effecten hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden, tenzij aangetoond wordt dat sprake is van groot openbaar belang, geen reële alternatieven aanwezig zijn en effecten worden voorkomen. Resteffecten moeten worden gecompenseerd. Een en ander impliceert dat heel veel, vooral kleinschalige, ontwikkelingen niet kunnen plaatsvinden omdat zelden sprake is van groot openbaar belang en reële alternatieven vaak aanwezig zijn.

Provincie Flevoland profileert zich als een ontwikkelingsgerichte provincie, die streeft naar ruimte voor oplossingen. Om die reden wil de provincie het “nee, tenzij” beginsel ombuigen naar een “ja, want” benadering. De provincie wil hiervoor gebruik maken van een systeem van saldobenadering. Het uitgangspunt van deze benadering is het hanteren van een natuurinclusieve werkwijze waarbij de ruimtelijke ontwikkelingen en ecologische ontwikkelingen zodanig vorm worden gegeven dat zij elkaar niet belemmeren, maar juist versterken.

Wezenlijke en kenmerkende waarden van het Kuinderbos

Het NNN is in gebieden verdeelt, en het Schoterveld maakt onderdeel uit van het grotere gebied Kuinderbos. De provinciale website vermeldt het volgende ten aanzien van de wezenlijke en kenmerkende waarden van dit gebied:

Wezenlijke kenmerken en waarden:

- *Variatie in bodemtype (o.a. kalkhoudende en venige bodems) in combinatie met kwelinvloed resulterend in geschikte omstandigheden voor specifieke planten, paddenstoelen en mossen*
- *Kerngebied voor bos- en struweelvogels, boszoogdieren en vleermuizen*
- *Leefgebied voor ringslang, vlinders en (laagveen)libellen*

Lokale wezenlijke kenmerken en waarden

- *Aanwezigheid van droge en vochtige heide en zwak gebufferde vennen met specifieke plantensoorten en fauna*

Context:

Het Kuinderbos is een aaneengesloten gemengd boscomplex omgeven door natuurgraslanden. Het gebied is het grootste boscomplex (ca. 1200 ha) in de Noordoostpolder en levert daarmee een belangrijke bijdrage aan de boscomponent van het NNN in Flevoland. Het vervult een belangrijke functie voor soorten die afhankelijk zijn van bos, zoals bosvogels en vleermuizen, waaronder de gewone grootoorvleermuis. Ook is het leefgebied voor boomkruis en eekhoorn. Het bosgebied ligt tamelijk geïsoleerd tussen agrarisch gebied. Op ongeveer 5 km afstand zijn de Natura 2000-gebieden ‘Weerribben’ en ‘Rottige Meenthe en Brandemeer’ gelegen. Ondanks deze afstand is uitwisseling van soorten mogelijk via de loop van de Linde en de Tjonger. Deze verbindingzone is mogelijk de hoofdreden dat veel bijzondere soorten het Kuinderbos hebben weten te bereiken. Het bos is aangeplant in de periode 1947-1955 als productiebos en is daarmee, samen met het Voorsterbos, het oudste bos in de Noordoostpolder. De bodem ter plaatse is bijzonder: deze bestaat in het noordwesten voornamelijk uit veen, dat naar het zuidoosten overgaat in (leemhoudend) zand. Het bos op veen is vochtig bos. Hier komen veel verschillende varensoorten voor. Het zuidelijk deel betreft droog bos en is vooral waardevol voor paddenstoelensoorten van voedselarme loof- en naaldbossen en van naaldbossen op kalkhoudende bodem. Daarnaast komt in het bos grote keverorchis voor. Vanaf begin jaren ‘90 zijn dunningen uitgevoerd. De stormen van 1999 en 2007 hebben veel bos geveld, waardoor veel variatie in leeftijdsopbouw en structuur is ontstaan. Het recente optreden van essentaksterfte resulteert in een nieuwe verjongingsimpuls in het bos. Er is sprake van sterke kwel vanaf het oude land. Deze bereikt het maaiveld niet vanwege het lage waterpeil in sloten en vaarten. Door uitspoeling van zout uit de aanwezige veenlaag in de ondergrond in het noordelijk deel van het gebied, is het oppervlaktewater in het Kuinderbos plaatselijk licht brak. Open water is aanwezig in de Kuindervaart, die rond de ruïne van de Kuinderburcht loopt, de voormalige zandwinplas Kuinderplas en de recente zandwinplas in het Schoterveld. Vanaf de Kuinderplas loopt een gegraven beek naar het noordwesten. Deze wordt op termijn aangetakt aan de Schoterplas. De beek is in totaal zo’n 1,5 km lang en kent een verval van 1 m. Daarnaast liggen verspreid in het gebied ca. 25 poelen, die deels zwak gebufferd zijn. Het open water is van belang voor libellen, die in groten getale voorkomen. Hieronder zijn ook soorten die kenmerkend zijn voor schoon water en voor laagveenmilieu’s zoals

notitie Schoterveld

weidebeekjuffer, gevlekte witsnuitlibel, Kempense heidelibel, noordse winterjuffer en smaragdlibel. Rond de bossen liggen natuurgraslanden bij de Kuinderplas, het Schansveld en Schoterveld. Dankzij de zandige bodem zijn hier specifieke plantensoorten aanwezig als gevlekte orchis, stijve ogentroost, kleine ogentroost, grote ratelaar en geelhartje. Nabij de Kuinderplas ligt droge en vochtige heide met daarin soorten als dopheide, kraaiheide, kleine en ronde zonnedaauw, bruine snavelbies, geelgroene zegge, moeras- en dennenwolfklauw. Langs bospaden wordt op grote schaal bosrandbeheer toegepast. Daarnaast worden als waardplant wilgenstroken op dunningspaden in bosvakken toegepast. In combinatie met het voorkomen van schrale graslanden levert dit een hoge diversiteit aan vlindersoorten op, waaronder grote weerschijnvlinder, argusvlinder en grote vos. Het Kuinderbos is een belangrijk leefgebied voor ringslangen. De combinatie van veel water met variatie in begroeiing en een groot aanbod aan prooidieren (het gebied is rijk aan amfibieën) is hierbij cruciaal. Voor de otter is het Kuinderbos een belangrijke stapsteen van het oude land naar de polder. Er zijn faunapassages voor kleine fauna in de Hopweg, Schoterweg, Schoterpad, Oosterringweg en de A6. In het Schansveld en Schoterveld zijn oeverwaluwvanden aangebracht.

Toetsing

Er wordt getoetst aan de volgende vragen:

- Is er sprake van significante aantasting van de wezenlijke en kenmerkende waarden (wkw) van het NNN?
- Is er sprake van een verlies in samenhang, oppervlakte of kwaliteit?

Als we kijken naar de wkw, dan valt op dat deze vrijwel uitsluitend over het bosdeel gaan, oftewel het Kuinderbos. Kwelinvloed is niet van toepassing op de locaties waar de geplande werkzaamheden worden uitgevoerd. Voor bossoorten hebben de open gebieden van het Schoterveld geen bijzondere waarde, behalve voor bijvoorbeeld vleermuizen die boven het water foerageren bij rustig weer. Een dergelijke functie wordt echter niet negatief beïnvloed door de activiteiten die op het land plaatsvinden, enige lichtverstrooiing uitgezonderd. Campers zullen echter geen grote mate van verlichting geven en deze zal ook niet verder reiken dan 10-20 m. Ter plaatse van de camperplaatsen is het water sowieso open (geen rietkraag), waardoor hier ook minder vleermuizen worden verwacht (minder beschutting).

Verder komt de ringslang nog weinig voor (op basis van de waarnemingen van SBB zelf) in het Schoterveld, en is de kale, droge zandvlakte waar de camperplaatsen zijn gesitueerd geen leefgebied voor die soort. Wel is een potentieel winterbiotoop aangelegd, een ecologisch waardevolle toevoeging aan het gebied. Eerder in de notitie is al ingegaan op de diverse soort(groep)en en geconcludeerd dat er geen negatieve effecten optreden, dan wel dat de natuurmaatregelen deze ruimschoots opheffen.

In de omschrijving van de wkw wordt vermeldt dat er bijzondere soorten vaatplanten in de natuurgraslanden rondom de Schoterplas voorkomen, zoals orchideeën en enkele soorten ogentroost. Deze soorten worden echter niet verwacht op de locaties van de werkzaamheden omdat de bodem daarvoor te droog is. Deze soorten worden dus niet negatief beïnvloed.

Een belangrijke soort om te vermelden is de Noordse winterjuffer. De geplande werkzaamheden hebben geen negatieve effecten op deze soort, maar er worden in het totale pakket aan maatregelen wel verbeteringen uitgevoerd aan het leefgebied (overwinteringsbiotoop) van deze voor het gebied kenmerkende soort. Dit is een goed voorbeeld van een (indirect) positief effect van de werkzaamheden op de wkw.

notitie Schoterveld

Al met al zijn er op kleine schaal en voor specifieke soorten/situaties beperkt negatieve effecten, die echter worden opgeheven door de maatregelen die zijn genomen ten gunste van de biodiversiteit (winterverblijf ringslang, oeverwaluwwand, takkenhopen, winterbiotoop verbetering Noordse winterjuffer, marterbuizen (oude duikers), landschapswal etc.). Van significant negatieve effecten op het NNN, of een verlies van samenhang of kwaliteit is geen sprake.

Er is wel sprake van een beperkt oppervlakteverlies door de aan te brengen (half)verharding. Dit is echter zo gering en vindt plaats op locaties met lage ecologische waarden en zonder doelsoorten of typische soorten, dat geen sprake is van een significant effect. Het Schoterveld is bovendien nog een dynamisch gebied doordat de zandwinning nog gaande is. Er zal dus nog veel blijven gebeuren in de komende jaren.

Tot slot kan er sprake zijn van recreatiedruk. Het Schoterveld is nu nog een afgesloten gebied vanwege de zandwinning. In de toekomst wordt de landschapswal rondom opengesteld. De 'binnenzijde' van het gebied blijft echter rustgebied en hier kan niet gewandeld worden. Ook zal zwemmen verboden zijn. Door de te realiseren TOP parkeerplaats bij de ingang van het gebied, zal een deel van de bezoekers van het Kuinderbos hiernaar gaan. Een toename in recreatie bij het Schoterveld leidt dus elders tot afname. Dit leidt ook tot minder verkeersdruk op de wegen door het Kuinderbos en daarmee een potentiële afname van aanrijdingen (ree en ringslang). De landschapswal zorgt dus voor zonering in recreatie, daarnaast biedt de geplande aanplant met allerlei soorten struiken tot diverse biotopen. Al met al is dit een positief effect.

Eindconclusie NNN

De gewenste ontwikkeling past binnen het provinciale beleid ten aanzien van het NNN. Hierbij wordt niet getoetst aan elke individuele plus of min (nee, tenzij), maar wordt naar het totaalpakket gekeken (ja, want). De wezenlijke en kenmerkende waarden van het NNN-gebied Kuinderbos worden niet significant aangetast, en de biodiversiteit in het gebied wordt gestimuleerd door de diverse maatregelen die zijn genomen. Dit neutraliseert tevens het zeer beperkte oppervlakteverlies dat optreedt. Van een verlies aan samenhang is geen sprake omdat de werkzaamheden kleinschalig zijn en geen barrière vormen voor soorten om te migreren of zich door het gebied te verplaatsen (de aangelegde faunapassage onder de Schoterweg vermindert juist de barrièrewerking van deze weg). Door de geplande zonering in recreatie blijft een rustgebied bewaard.

Het onderdeel NNN is daarom geen belemmering voor de benodigde bestemmingswijziging. Het uitwerken van een groot openbaar belang en een compensatieopgave is niet van toepassing.

